

**Sermones: Petri Hieremie Panormitani ex Sicilia: F.
co[n]uent[us] ordinis Predicatoru[m] bononiensiu[m]:
tam preclari q[uam] omnigene eruditio[n]is refertissimi.
omnibusq[ue] euangelica documenta ...**

Petrus <de Hieremia>

[Augsburg], 1514

VD16 P 1883

Quare de[us] est dilige[n]dus. ser. viij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70359)

eis sanctitate et bona nature vel fortune. Et quo patet quod magis diuitias et comoda propria diliguntur quam deus: quia finis sponitur his que sunt ad finem. quia propter unumquodque et illud magis. Et talis amor est valde proprius: quia facit de medio finem et de fine medium. Deus enim est finis omnium et principium. **Secundus** amor est amor ad deum: quia talis amor amans deum utitur deo et non fruitur. Quod est contra ordinem charitatis: quia deo debemus frui et non uti. Frui autem est amore adherere alicui rei propter seipsum. Ut autem est quod in usum venit ad id quod amas obtinendum referre: si tamen amandum est. Nam usus illicitus ab usus potius vel abusus noiaanda est: ut dicit Augustinus in libro de doctrina christiana et agit magis in libro in primis. **Secundus** amor est nature seu naturalis. Tali amore patet diligere filium et cognatum fratrem et econuerso. Et hic amor bonus est: reputa naturalis ab optimo deo institutus. sed non est meritorius: quia nec sufficiens ad salutem: quia in naturalibus neque meremur neque demeremur. Unde et coris est in omnia animalia: nam canes et canes leones lupi vultures et aues amant filios catulos et pullos suos et eis pudent. Unde **Eccl. xij. Omne animal diligit sibi simile.** Hoc autem amore vnaqueque creatura amat ipsum deum creatorem naturaliter suo modo et plus quam seipsum. Inuisibilia quidem naturalia: bruta animalia sensitiue. Creatura rationalis per intellectuale amorem: qui proprie dilectio dicitur. Et ratio huius est: quia vnaqueque pars naturali quadam inclinatione operatur ad dilectionem totius: in cuius periculo aut detrimento proprio. Ut patet cum aliquis exponit manum gladio ad defensionem capitis: ex quo dependet salus totius corporis. Unde naturale est ut quilibet pars suo modo plus amet totum quam seipsum. Unde et finem hanc naturalem rationem et finem politice virtutis boni: cuius mortis periculo se exponere debet pro bono communi. ff. de relictis et sumptibus. l. minime. Et medicus pro preseruatione totius corporis perdit membra putrida: et iudex pro preseruatione reipublice condonat malefactorum: quod expedit reipublice ut malefactorum puniantur. ut in c. vt fame. de sen. exco. r. ff. ad l. aquil. l. ita vulnerat. Manifestum est autem quod deus est bonum esse totius vniuersi

et omnium partium eius: et ideo naturalis dilectio est magis diligere quilibet creatura deum quam seipsum. Et alia ratio quare homo ex puris naturalibus diligit plus deum quam seipsum et omnia: quia naturalis inclinatio indita est nature a deo et ideo non potest esse perversa. Esset autem perversa si naturali dilectione homo plus diligeret se quam deum: quia frueretur se et non deo. Frui autem seipsum inducit perversitatem peccati: ut dicitur est super prima parte. **Tertius** amor dicitur amicitie: est quum homo diligit aliquem non propter seipsum diligenter sed propter rem dilectam: et propter bonum ipsius habitum vel habendum. Et ista est vera amicitia: quia hodie raro iter mundano a homines inueniatur. Et est hic amor melior quam sedes: quia iste peditur ex electione: primus vero ex natura: quia tamen amor iste potest esse sine gratia. nam et in paganis et infidelibus reperitur: sicut patet per Tullium libro de amicitia. et per Valerium libro iij. c. de amicitia. **Quod** non est sufficiens ad salutem. Nam et pagani naturali ratione ducti considerantes deum esse summum potentem et summe sapientem et summe bonum: ipsum diligunt. quia bonum cognitum est obiectum voluntatis: quod fertur in bonum amando ipsum. Ergo naturali ratione intellectus ex creaturis accedit ad cognitionem creatoris supra illud apostoli. Inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Sempiterna quia deus est et diuinitas. Romanus. ita et voluntas fertur ad amorem ipsius dei. Necessarius est talis amor: quo deum gratum et meritoze diligamus: iuxta preceptum diuinum: et est ille qui sequitur. **Quartus** amor dicitur gratie: qui vocatur proprie charitas. Et hoc amore tenemur ex precepto diuino diligere deum propter se et proximum propter deum ad finem. Fruendi ipso deo optimo et summo bono. Et ratio est: quia sine charitate nullum meritum est: nec acquiri potest. **Quod** et angelorum et. **Effectus** autem huius amoris est consequentia ipsius ultimi finis: qui est deus. **Quod** diligit me diligit a patre meo: et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum.

Quare deus est diligendus.
Sermo viij.
Dilectus noster.
Hic supra finem primo quo

De oratione dnica

amore debemus deū diligere: nunc videamus quare siue qua rōne. Salutes virgō maria zc. ¶ Pro plemēto sermonis notandū q̄ q̄tuor rōnibus debem⁹ deū diligere sup oia: sicut q̄tuor sunt que inducūt nos ad aliquid diligendum.

Primo rōne excellentie.

Secūdo rōne amicitie.

Tertio rōne attinētie.

Quarto rōne beneficētie.

¶ Primo rōne excellentie. Naz quāt⁹ res est excellentior: cātō est digna magis amari. Et q̄ de⁹ est excellentim⁹ sup oia: iō sup oia est diligēdus. Amor etiā su⁹ est excellentior: oī alio amore: et hoc euident⁹ ter apparet: si cōsideremus naturam amoris. Est ergo notandū q̄ amor habet quatuor cōditiones innexas, vidz quia

Primo est vis vnitīua.

Secūdo est vis assimilatiua.

Tertio est vis electīua.

Quarto est vis sollicitatiua.

¶ Primo amor est vis vnitīua cōiungēs amantē cū amato. Res hō que diligit⁹ vere: cordi vnit⁹. Vnit⁹ autē cordi: est duob⁹ modis. s. fm similitudinē et fm veritatē. Vnio fm similitudinē nō sariat: sed vniō s̄z veritatē. Sic pone exemplū de comedere panē: vere sariat: qz panis vnit⁹ stomacho fm veritatē. Secus de dormiēte qui somniat comedere vel bibere: qz non sariat: qz cibus z potus tunc vnit⁹ ei fm similitudinē.

¶ Secūdo. Sicut somniat esuriēs z comedidit. Cum autē fuerit expgefactus: vacua erit ania ei⁹: z sicut somniat sitis z bibit: z postq̄ fuerit expgefactus lassus: adhuc sitit z ania ei⁹ vacua est. sic erit multitudo oim gentiū zc. Vado ad pposituz: solus de⁹ intrat in aniam nostrā fm veritatē: qz fm Aug. Intimior est de⁹ ipsi aie q̄ ipsa sibi: z ipse solus illabit⁹ aniab⁹ nr̄is. j. Jo. iij. Deus charitas est: z q̄ manet in charitate in deo manet z de⁹ in eo. Jte. j. Coz. vj. Qui adheret deo: vnus spūs est. Jte. Jere. xij. Tu in nob es dñe. Nihil autē r̄pale pōt intrare in aiam fm veritatē: sed solum fm similitudinē: sed nec etiā spūale intrat in aiam. Vñ z in energuminis d̄tabdus intrat corp⁹: nō aiam. et iō nlls amor creature alicui⁹ pōt aiam sariare. Et hec est rō q̄re auari nō sariat⁹ pecunijs. Eccl. v. Auar⁹ nō implebit⁹ pecunia. q̄nimo s̄z crescit appetit⁹ habēdi: iuxta illud Jue. Er̄scit amor nūmi q̄ntū ipsa pecunia crescit. Rō est: qz nō intrat aurū in aiam. h̄i pōt intrare corpus: si auar⁹ biberet aurum liquefactū: sicut. V. Trāsus: z tūc vtiqz sariat⁹ corp⁹: sicut z sariat caplam z bursam: q̄n plena est auro. et qz nō intrat in aiam: iō nō pōt aia sariari. Sic nec sup bus honorib⁹: qz honor nō est in honorato sed in honorāte: vt dicit in. j. Eccl. Nec luxuriosus sariat⁹ luxuria. z sic de alijs reb⁹ r̄paltib⁹. Et h̄ voluit dñs dicere Samaritanē: cū dixit. Qui biberit ex hac aq̄ sitiet iterū. Qui autē biberit ex aqua quam ego dabo ei: nō sitiet in eternū. S̄z aqua quā ego dabo ei: fiet et fons aq̄ salētis in vitā eternā. Joā. iij. Hora erit aqua hac. i. amor rerū r̄paliū: sitiet iterū: qz talis amor nō sariat. Et aqua quā ego dabo ei. i. amor dei: nō sitiet in eternū. qz plene sariat⁹ aia ex tali amore. Ps. Satiabor cū apparuerit gl̄ia tua. ¶ Secūdo amor est vis assimilatiua. Vñ Hugo. Scio ania mea q̄ dilectio est vita tua. et quicq̄ diligit⁹: ipsa v̄ dilectiois in ei⁹ similitudinē transfomat⁹. Vñ q̄nto res est similitior: r̄tō est diligitibilior: q̄ similitudo est causa amoris. Eccl. xij. Dñe anial diligit sibi s̄z r̄. Constat autē q̄ anie nihil deo sit similitior. Ad imaginē quippe dei fact⁹ est hō. Gen. i. iō nihil tibi oia magis diligitibil⁹ deo. Non autē aurū z argentū sunt s̄z aia amicitia: nec honores. nec voluptates. nec potētia. et cetera h̄mōi. Et vt inesset nobis amor iste erga deū: q̄nqz similitudines habem⁹ cū deo incarnato. tres fm aiam: et duas fm corp⁹. Quantū ad aiam quidē: prima similitudo est nature. Gen. j. Faciam⁹ hoīez ad imaginē z similitudinē nr̄az. Et hec imago p̄siderat in vno quoqz hoīe: in hoc q̄ baby ap̄titudinē nālez ad intelligendū et amandū deū. Et hec ap̄tudo p̄sistit in ipsa natura mentis: q̄ est cōis omib⁹ hoībz. Secūdo similitudo siue imago gr̄e: q̄ cōsistit in hoc q̄ actu vel habitu hō deū cognoscit z amat: sed tñ impfecte. z hec imago solū in hoībz iustis reperit. Tercia est gr̄e: q̄ cōsistit fm q̄ hō actu deū cognoscit z amat: potēte: z hec inuenit⁹ solū in beatis. De q̄ similitudine dicit. j. Jo. iij. Scimus. q̄n cū appa

ruerit filios ei erimus: qm̄ videbim⁹ eum
 sciat est. **Itē. j. Coz. iij.** Nos vero oēs re
 uelata facie gl̄iam dñi specularēs: in ean⁹
 dez imaginē trāsfomamur a claritate. s. fi
 dei: in claritatē. s. visionis: tanq̄ a dñi sp̄i
 ritu. Quantū s̄o ad corpus sunt due h̄i
 tudines iter nos ⁊ deū incarnatū. Prima
 est qua fili⁹ dei filius nobis factus est: assu
 mendo carnes humanā de p̄tero v̄ginali.
Juxta illud Phil. ij. Qui cū in forma dei
 esset: nō rapinā arbitrat⁹ est esse se equalē
 deo: sed semetip̄m exina. for. ser. accep̄tes.
 in s̄. hom̄i fac. ⁊ ba. inuen. vt hō. **Secūda**
 s̄o erit in futura resurrectione: in qua acci
 piemus corpa gl̄ificara cōfigurata corpo
 ri filij dei. **Juxta illud Phil. iij.** Saluato
 rem expectam⁹ dñm nr̄m telum ch̄im: qui
 reformabit corp⁹ hu. nō. cōst. cor. cla. sue.
Itē Ro. vi. Quos p̄destinauit ⁊ p̄ctici
 ut cōfomes fieri imaginis filij sui: vt sit
 ipse p̄mogenit⁹ in multis fratrib⁹ ⁊c. **P̄t̄**
 ergo q̄ rōne s̄titudinis: debem⁹ maxime
 diligere deū sup oēs creaturas. **Tertio**
 amor est vis electiua. Semp̄ em̄ aia in d̄
 ligibilib⁹ eligit qd̄ meli⁹ est. inde dicit d̄
 lectio: quā diuersorū electio. et dilectus/
 quā ex diuersis elect⁹. **Juxta illud Lān.**
 v. **Dilect⁹ me⁹ cādū d̄ rubicūdus/elec**
 tus ex milib⁹. **Lādū d̄ p puritatē, rubi**
 cūdus p̄ charitatē. electus ex milib⁹ p̄ di
 gnitatē ⁊ nobilitatē. **Inde est q̄ diligitur**
 magis aurū q̄ palea ⁊c. **Lū ergo deo n̄**
 bil sit nobilit⁹ vel melius: imo ipse sit cau
 sa fons ⁊ origo ois boni: ⁊ respectu ip̄s
 nihil p̄t dici bonū. **Juxta illud Lu. xviij**
 Nemo bon⁹ nisi solus de⁹. s. p̄ essentia. s̄
 quis q̄ nil sit diligibil⁹ deo. imo q̄ ip̄e sit
 sup oia diligēdus. **Mar. xxiij** Diliges do
 minū deū tuū ex toto corde tuo et ex tota
 ania tua ⁊ in tota mente tua ⁊c. **Quar**
 to amor est vis sollicitatiua: **Juxta illud.**
Res est solliciti plena timoris amor. **3l**
lud em̄ qd̄ diligit⁹. s̄p̄ habere volumus:
 ⁊ in continua sollicitudine ⁊ timore sum⁹
 ne illo caream⁹. cū magno dolore illud a
 mittim⁹: extrema em̄ dolor; calcet amor.
Propterea boies mūdant maximo dolore
afficiunt cū moriunt⁹: q̄ priuant his que
maxime amab̄r. Itē versus. **Diues diui**
ctas nō cōgregat absq̄ labore. Non tenet
absq̄ metu nec p̄ierit absq̄ dolore. Sicut

q̄ sup̄b maxime dolēt in morte: q̄ priuant
 honore dilecto. **Sic luxuriosus: q̄ priuant**
voluptatib⁹. S̄o p̄t q̄libet eoz dicere il
lud verbū Agag reg⁹ Amalech. Sicine
separ amara mors. j. Re. xv. nec solū actus
 alis mors: sed etiā cogitatio mort⁹ talib⁹
 horribilis est. **Ecc̄. xij.** **O mors q̄ amara**
est memoria tua hoi iniusto ⁊ pacē haben
ti in subst̄tijs suis. Contra de iustis d̄.
P̄ctiosa in cōspectu dñi mors sc̄oz. et.
Constat igit q̄ bona sp̄alia cōtinue habe
re nō possum⁹: q̄ om̄is creatura vanitatē
subiecta est. Ro. viij. **Solus autē de⁹ eter**
naliter haberi p̄t. Itē versus. **Om̄ia p̄e**
tereunt p̄ter amare deū. Et. j. Coz. iij.
Charitas nunq̄ excidit: siue p̄betie eua
cuabunt: siue lingue cessabūt: siue sciētia
destruet⁹. S̄ solus deus est sup oia diligen
dus. S̄c̄o debem⁹ diligere deū sup
oia rōne amicitie: q̄ ⁊ naturalit̄ amē. d̄
ligit amicū. Hac rōne debem⁹ sup oia d̄
ligere deū. Quis em̄ charior amic⁹ nobis
est q̄ ip̄e de⁹ q̄ nos tm̄ diligit. Nā alij am̄
ci diligit nos amore accidentali: q̄ p̄t eē ⁊
abesse. Ecc̄. vj. **Est amic⁹ q̄ querit ad in**
imicitia. De⁹ at nūq̄ amorē suū subtrahit
a nob⁹: quis ip̄m sepi⁹ offendam⁹. qd̄ p̄t
ex eo: q̄ nūq̄ subtrahit a nob⁹ b̄nficia sua/
s̄ semp̄ parat⁹ est nob̄ pecc̄e: si ad ip̄m cō
uertamur p̄ p̄niam. Sicut p̄t in filio pro
digo Lu. xv. **S̄o dicit d̄s Mar. v.** **Dil̄**
gite inimicos v̄os: benefacite his q̄ odē
rūt vos. Et subdit. **Et sitis filij p̄ris v̄r̄**
q̄ in celis est: q̄ solem suū oīri facit sup ho
nos ⁊ malos: ⁊ pluit super iustos ⁊ iniu
stos. Hora hic exēplū qd̄ p̄posuit Barlaā
regi Josaphat de erib⁹ amicis: quozū ter
tius tm̄ in amore p̄māsit. S̄o dicit Ecc̄. iij.
vj **Amicus fidelis p̄ctio fortis: q̄ inue**
nit illū inuenit thesaur⁹. Et infra. Amic⁹
fidelis medicamētū vite ⁊ immortalitatis.
Nota medicamētū vite: ⁊ in h̄ mundo p̄
pectōz remissionē: quā null⁹ p̄t facere n̄
si solus de⁹. Mar. ij. **Quis p̄t remittere**
pecc̄a nisi solus de⁹: ⁊ immortalitatis. s̄er in
alto: q̄ de⁹ dat immortalitatē anie. ⁊ corpo
ri dabit post resurrectionē corpōz: quādo
mortale h̄ induet immortalitatē ⁊ corru
ptibile h̄ induet incorruptionē. j. Coz. xv.
Tertio debem⁹ diligere deū sup om̄ia
ratiōe attinerē. Nam ⁊ sanguineos d̄

De oratiōe dnica

ligim⁹ naturali amore: et quis magis atti-
ner nobis q̄ ipse de⁹: qui et creavit ania-
nas et corpa formavit: p̄pter qd̄ vocamus
eū patre. Nō dixit illa sancta mulier filiis
q̄. *Dach viij.* Nescio qualis in vtero meo
apparuitis etc. *Uide supra s̄mone. vij. in
introitu.* Quarto diligere debem⁹ deū
sup oia rōne beneficentie. Nā et beneficijs
p̄uocamur ad diligendū benefactores no-
stros: quibus et naturali rōne obligamur
ad antidota. i. ad retributionē et gratiarū
actionē. *Hac rōne maxime debemus dili-
gere deū: a quo infinita beneficia accepti-
mus.* Et in generali referā ser. v. c. 3.
Primum est beneficiū creationis.
Secūm est beneficiū redēptionis.
Tertium est beneficiū iustificationis.
Quartū est beneficiū expectationis.
Quintū est beneficiū iustificationis.
Sextum est beneficiū glorificationis.

Quomō potest scire aliq̄s se
diligere deū. Sermo ix.

D̄ster noster.

Disto supra sermone primo q̄-
bus rōnib⁹ inducimur ad deū
sup oia diligendū. Nunc sequit̄ videre an
possumus p̄ certo cognoscere q̄ ex charita-
te deū diligam⁹. *Salutē s̄go etc.* Pro-
t̄ inductōe s̄monis notandū q̄ tota vis
nostra et intētiō debet ad hoc ferri vt cha-
ritatē dei habeam⁹. Ipsa em̄ est regina et
forma virtutū: sine qua nulla alia s̄a est:
et nullū opus quantūlibz bonū est merito-
riū. a qua omne bonū opus p̄cedit et meri-
toriū est. *De p̄mo loquit̄ apls. i. Co. xij.*
*Si linguis hoim loquar et angeloz: chari-
tatē autē nō habuero factus sum velut es-
sonans aut cymbalū tinniens. Et si habue-
ro p̄phetias et nouerim mysteria omnia: et
omne scientiā: et habuero oēm fidē: ita vt
montes transferā: charitatē autē nō habue-
ro nihil sū. Et si distribuero in cibos pau-
peruz oēs sc̄caltates meas: et si tradidero
corpus meū ita vt ardeam: charitatē autē
nō habuero: nihil mibi p̄dest. Ex qua au-
croitate habet: q̄ neq̄ virtus theologica/
neq̄ moralis: neq̄ gra gratis data: neq̄
aliq̄d genus de opere bonoz: valet ad me-*

ritū sine charitate. De secūdo vero habet
ibi dē: cuz subdit. Charitas patris est: be-
nigna est. Charitas nō emulatur. nō agit
perperā. nō inflatur. nō est ambitiosa. nō
querit q̄ sua sunt. nō irritat. nō cogitat ma-
lum. nō gaudet sup iniquitates: cogit autē
veritatē: oia suffert: oia credit: oia spe-
rat: oia sustinet. Et qua auctoritate habe-
tur: q̄ oēs aci⁹ virtutū theologicarū et mo-
raliū imperant a charitate: vt pote a foni-
te ois bone opationis et ois meriti. Et si
maxime debemus niti vt illā habeam⁹: et
possi deam⁹: qz illa habita: omne bonū ha-
bemus: qz oim bonoz mater est. Et vt dicit
Aug. xv. de trinitate: loquēs de chari-
tate dicit. Nullū est isto dono excellētius:
soli est qd̄ diuidit̄ inter filios regni eter-
ni: et filios p̄ditōis eterne. Si autē querit̄
Vt p̄ certo possum cognoscere q̄ deū
ex charitate obligamus: Est notandū p̄-
inrelligētia clarior hui⁹ questionis: q̄ sic
theologi dicit. Duplex est amor: quo pos-
sumus deū diligere sive amare. Vnus est
amor naturalis: alter vero gratuitus. Et
istoz amorū est triplex differētia. Prima
est ex pre cause principalis. Secūda est ex p-
te obiecti formalis. Tertia est ex pte effec-
tus finalis. Prima ergo ex pre cause est
ista: qz amor dei naturalis p̄cedit a natu-
ra: s̄ gratuit⁹ a gra dei. Declara. Nā quē
libet creatura suo mō amat deū: etiā plus
q̄ seipsam: insensibilia quidē naturaliter.
Beata aialia sensitiue. Creatura s̄o ratio-
nalis p̄ amorē intellectuāle: q̄ dilectio dicitur:
qz bonū est qd̄ oia appetunt implicite
et explicite: et ipm bonū est de⁹. Quomō
qd̄q̄ em̄ appetit sine suū p̄pter que est: sed
omnia sunt ordinata in deū sicut in finē.
Prover. xvj. *Uniuersa p̄p̄ se ipm opa-
tus est dñs. Ipse em̄ de⁹ est cū efficacis et fi-
nalis oim.* Apoc. i. *Ego s̄uz alpha et ω. p̄m
cipiū et finis. q̄ naturalit̄ oia appetit deū
et p̄nter amat ipm. Itē ad idē. Quāq̄q̄
ps naturali quadaz inclinatione operat̄
ad dilectionē totū: etiā cuz piculo aut de-
trimēto p̄p̄rio. Ut p̄t̄ cū aliquis exponit
manū gladio ad defensionē capitis: ex quo
depēdet salus totū corpis. Vñ naturale
est: vt q̄libet ps suo mō plus amet totum
q̄ seipsam. Vñ s̄m hanc naturāle rōnem:
et s̄m politicā virtutē: bonus eius mō est*